

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egyívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32. — negyed oldal ... kor. 8.
fél oldal ... kor. 16. — nyolczad oldal ... kor. 4.

A díjak előre bekelendőek a Szent-István-Társulathoz.

Mayer István emlékezete.

Alkalmi beszéd, melyet f. hó 21-én mondott *Ember Károly*, v. elnök.

Megjelentünk e sírdombnál, mely porait földi egy nagy népnevelőnek: megjelentünk, hogy a jók és igazak benső halálával és kegyeletével adozzunk Mayer István címzetes püspök, esztergomi kanonok, az érseki főegyházmegeye áldott emlékü főtanfőlyelőjének, a koszorús író, a nagy pedagógusnak, az országosan tisztelt «István benső» emlékének! Gyútsuk föl szívünk lelkesedésünk szent tüzet és adozzunk a kegyelet oltárán benső megilletődéssel, de azzal az erős elhatározással, hogy a nagy tanfőly el nem múlt emlékét lelki szemünk elé varázsoljuk a maga igaz értékeiben. Azután ezen adozatunknak legyen eredménye az a szent hevülés, melytől fölkeljük lelkünk erős vágyát, követni e nagy tanfőly emlékeiben őrzött keresztény népnevelő-erényeket. E hatás, e fogadalom nélkül dívatos szokás, üres megemlékezés volna kegyeletes megjelenésünk e sírnál, az Istenben boldogult halálának tizedik évfordulóján.

Mi igazi népnevelők, kik Krisztust valljuk eszményképünknek, kiknek szívét a Krisztusi szeretet lakja és akaratunk épen ezért a cselekvő hazugszeretet igaz tetteiben szerényül, de mindig a jót munkálva, a nemzet üdvének szolgál: mi jól tudjuk azt, hogy a nagy férfiak csak akkor és úgy ének, az utókorban, ha az újabb nemzedékek a benső megilletődésen felül megragadják a nagy jelen minden szépségeit és elhatározásuk timad mind azt megajítani saját életükben, ami szép és nemes a magasztalt férfi példájában érvevőst.

Nézük Mayer Istvánnak, az országos «István benső»-nak nevelői példáját a maga fényében, életének azon mozzanataiban, melyek mint nevelőtörténelmi események, szárnyra vittek nevét a hazai határai között és az örökre beszélő történelem könyvének lapjaira arany betűkkel írtak be nevet.

Es Mayer István életében megtaláljuk mind-

azokat a jellemző vonásokat, amelyek egy nagy férfinak, Isten választottjának sajátjai.

Egy életelv bélyege van rányomva minden tetteire, magyra és kicsinyre egyaránt: «Istennel, ősszel, szorgalommal boldogulsz és az embereket jó keresztényekben kell nevelni jó hazafiakká.» Ez elvnek élt egész életen keresztül, de nem önmagáért, hanem minden gondolata, érzelmei, tettei beleolvadtak a sokaságba, mint az elitkolt jótétemény, melynek csak eredményei láthatók. Igen találoan magasztalta őt ötven éves írói jubileuma alkalmával a költő e szavakkal: «*Jézus munkáját folytatad szerényen, gyönyörűrevel és szenvedésrevel.*»

A gyöngéd anyai szeretet a moesonoki családi kör példás keresztény légkörében áldó kezekkel öntözött szívében azokat a nemes magvakat, amelyek azután a gyermek és az ifjú lélek nagyra-törő hajlamait az egyház és a haza javára a férfikorban gyümölcsözővé tették.

«*Aggódol, — mondá magában — szólj, írj, tégy hozzádnak adozatot s fölvidatsz.*» Ugyan ki az, ki a nagyszombati papnövendék azon tetteiben, hogy megalkotja 1832-ben az országban az első szeminárium nyelvgyakorlóiskolát, e szavak igéző hatását föl nem ismerné. Igen, a nemzeti genusz ihlete volt ez nála, már pályája kezdetén.

Es midőn a reményteljes ifjú Krisztus papjává lesz: szelid lélekkel, de erős tettvággyal, erős bizalommal önére-jébe támaszkodva, egyszerre, mint teljes készültsgű író és tanfőlyű a közügyemet kiérdemelve lép a közmunkásság terére tudományos értekezéseivel. Es ez időtől fogva ki nem hullott kezéből a toll, mellyel anyai dicsőséget és áldást szerzett halhatatlan emlékének. Az érdemeknek ez igazi nyomain kelt azután az az osztatlan tisztelet, mely 1885-ben ötvenéves írói jubileumán a közelismerés hervadhatatlan babékoszorújával díszíté őt.

A tanítói pályát mint nevelő kezdi meg a Semnyey-családnál, majd 1835-től hat évig mint példás buzgalmú hitoktató folytatja: de mint nagy

pedagógus, a Kopácsy József hercegprímás által 1842-ben felállított esztergomi tanítóképző pedagógiai tanszéken tünik föl. A «mintatanár» sokat jelentő kifejezéssel jellemzik őt e hivatásában kortársai. És ő valóban az volt.

„A jó tanítók nem születnek, hanem lesznek, rendszertől a hitványs képződés nevelés által.» E szavakat nemcsak ajkán hordta, de működésével szentesítette is. *„Büszke öntudattal és buzgalommal szaktani iskolám küszöböt áthágni s dozzadó keblem sokszor szinte trónnak tartja a kathedrát, melyről oly határozottan lehet szólni.»*

Igy érthető, hogy az esztergomi képző az ő működése folytán magas nivóra jutott és azt a város, megye és az egyházi főhatóság minden alkalommal büszkítő elismeréssel jutalmazták. És az esztergomi képző «mintatanára» az ország közéletébennek színterére is eljut hatalmas és korszerű munkájával, a «Neveléstan»-nal, mely akkoron a nagy nemzeti munka alaptenyezője lesz. *„Valóban utat és irányt tűzött ki e műveivel a népnevelés hasznos mezején.»* Egy öntudatos nevelő bátor szavával kiált föl:

„Az emberrel életre és ábrándosságra kell nevelni, keresztény szellemben és nemzeti irányban, mert hitvallásos szellem nélkül a köznevelés az embernek még csak faldé szélét sem biztosítja. Valódi keresztény szellem nélkül nincs hely s ön- és felebaráti szeretet, nincs király és haza iránti hőség, nincs igaz igazságszellem. Keresztény szellem nélkül a teremtés reménye, emberi méltóságából semmit aláhagyotték ama papjainkari materializmusok és rabizolgatások, melyből őt a keresztény religió szabadítja föl, a keresztény szellemben üdvös gyümölcsei a nemzetek összes nemzeti erőnyei ... Szívhez jutott a nemzeti nevelés eszméje, de nem osztották azok méltóságát, akik csak nemzeti sujtásokat szeretnének feláldozni a nőcsendekre s a benső emberrel óvni nem gondolnak.»

... de mily szavakkal magasztaljuk 1843-ban megjelent korszakos munkáját *«A magyar képződék reformjáról»*, melyben a nemzeti átalakulás egyszerű korszakában mint egy újkori kereszténylovag kifűzi a zászlót, ha kell a szelid bekekötés jeléül, vagy ha kell védelmi harc jeléül, e szent jelkévet: *«a közboldogság és egyformaságért az országos nevelés keresztény szellemben és nemzeti irányban kezeltessék.»* — *Nem tudnék nyugodtan süta szállani, — mondja ő — ha alhallgatnám elemenyemet és szívem legferrább óhajtatását.»* ...

... Nyugodj békében, a keresztény és nemzeti nevelés bátor és erős harcosa. Im azért jöttünk ide porbó hamvaidhoz, mert te hőse és igazi harcosa valál szent elvődnek. Látjuk, hogy lelkes, ifjú hélyvel miként küzdesz igazadért az 1848-ban tartott első egyetemes tanítógyűlésen, melynek jegyzője is valál Töled veszünk példát, hogy a kishitűek gyanakvó föltevésére nem hallgatva, saját tabórában nézzünk szembe mindenkor az ellennek, ki tagadni meri a multat, melynek igazsága, hogy *«Kard foglalta el, a kereszt tartotta fönn e hasít», de tanulsága a Te harci zászlód ékes*

jelszava: *keresztény szellemben és nemzeti irányban neveljük a magyar népet.*

Es még tovább folytathatnám annak a fönnseges képnek rajzolatát, melynek minden legaprobabb részleteben is érezzük nagy lelkének nemese ihletet, de lelkünk mostani hangulatában közfiszteletben álló emlékenek minden mozzanatát nem lehetek méltó megrajzolni. Nagy volt mint tudos pedagógus a pesti kir. egyetem tanszékén, és mint a kultúra fáradhatatlan bajnoka, a tanítók igazi mestere működött Budapest főváros összes elemi- és magánintézetének igazgatói állásában. Eszméivel, melyeket nemcsak hirdetett, hanem megtestesítésükben a munka javarészt maga számára foglalta le, nem csak a kor színvonalán mozgott, hanem sokban meg is előzte korának vezérférfiait. A tanítói rendszeres havi konferenciák, a gyakorlati oktatás problémáinak okos és szakszerű összeegyeztetése a nevelés igényeivel, az iparosok oktatása, a humanus intézmények szervezése, a bölesödek ügyének fölkarolása mind-mind az ő teremtő szellemeinek alkotásai.

Es mily gyakorlati népnevelő volt Mayer István, a kúrti plebános? — Eszménye az igazi plebános-tanítónak.

A kúrti iskolásgyermek már kezi ügyességi oktatásban részesülnek, a vizsgálatokon kiállítást rendeznek. A szelid, a szeretetteljes, a kitűnő pedagógus, amely tudományos volt az egyetemi kathedrán, amely mintatanár volt a képzőben, ép oly kiváló népnevelő volt az egyszerű falusi nép nevelésügyének intézésében. Erre az időre esik leginkább népies irodalmi működése is. Mint ahogy a szorgalmas meh, az ismeretlen tarló virágait is megtalálja: ugy kutatja ő föl természetes hajlamával az egyszerű nép lelkének kincsét, méhszorgalommal és biztossággal dolgozva föl tapasztalatait, hogy azokat *«István bácsi»* népies modorával a nép okulására, képzésére fordítsa. Meghalt Mayer István, de «István bácsi» neve a magyar nép ajkán él és szelleme még ma is neveli és tanítja a jó magyar népet.

Es az «Istennel, ésszel, szorgalommal boldogulsz» életelv meghozta az ő igazi érdemének boldogító jutalmát is. Ő felsége, hön szeretett királyunk 1866-ban esztergomi kanonokká nevezte ki, majd magas érdemrendekkel tüntette ki, címzetes püspök lett s mint ilyen, az esztergomi főegyházmegye népiskolái ügyének élén áll mint főtanfelügyelő, hosszú éveken át.

Ő e magas állásában is megmaradt az igazi keresztény népnevelő erényeiben. Nem bürokrata. Meglátja az igazi érdemet és a esüggedő, az ernyedő lelkeket krisztusi szeretettel támogatja, s ha sujtania kell, azt is a gyöngéd, a szelid lélek igaz szigorával teszi. Megjelenése a tanítók között örömmünneppé varázsolja a napot, mert nem a rettegett hatalom félelmetes alakjával lép közéjük. Igazi gyámola, igazi atya a napi munka- és a nehéz viszonyoktól fáradt tanítónak.

A munkában mint főtanfelügyelő is vezet, önzet-

lenül. Célja, szándéka, mindenben használni akarás. Résztvesz ezentúl is az országos katolikus tanügyi munkálatokban, a püspöki elaborátum, a katolikus népiskolai tanterv készítésében. A katolikus tanítók országos segélyalapját szervez, a katolikus tanítók egyesületi életét lelkesítő elismerésével erősíti.

De e nagy férfiúnál is bekövetkezett a halandó ember földi végzete. Meghalt ma tíz éve. Az egyház, a nemzet nagy fia, az író, a tanferfiú, az igaz népnevelő szállott vele sírba. De ő nem halt meg egészen. Múló porai fölött az utókor mulás tisztelete és kegyelete virraszt. Fényes tettei örök emlékét és szelleme itt él közöttünk, hogy ha kell, tanítson, s ha kell, lelkesítsen.

Pályatársaim! Vessük szívünkbe vezeresillagul Mayer István emléket, mert míg rátekintünk, nem terhetünk le a nevelői erények gyakorlásának útjáról. Igazi katolikus népnevelők leszünk: vallásosak és hazafiak; szerények, de a kötelességek teljesítésének mezején határozottak és bátrak. Míg rá gondolunk, tisztelni fogjuk egymást és szeretjük hivatásunkat, s a gyermekeknek örömmel, vágygal osztjuk szeretetünket.

Azt mondják: «szomorú, fenytelen kort élünk, a bizalmatlanság, a meghasonlás korát». A honfiak elfordulnak Istentől, tekintetük nem emelkedik ég felé, nem ott keresik boldogságuk forrásait, lemn a földön kutatnak, a kincseket itt keresik. «A szívek kihűlnek, az oltárok pusztulnak».

E sivár valóságban ragadjuk meg Mayer István jelszavát: «Istennel, ésszel, szorgalommal boldogulni» és «az embereket jó keresztényekben kell látni jó hazafiakká». És ez életelvben megújítjuk Mayer István nemes életét önmagunkban és az utóbbi nemzedékekben.

Ha tehát az élet fágyos kezével érintené szívünket; ha a kétely megrendítené készül hitünket; ha esőgödés szállna meg a napi kötelességek terheitől; meneküljünk az ő nagy népnevelői emlékéhez és megtanuljuk ismét imádni Istent, boldogítani a hazát, szeretni hivatásunkat.

Hála és kegyelet Mayer István emlékének!

Ezért virágot hoztunk sírjára, a magyar katolikus tanítóság hála virágát. A koszorú, melyet a Katolikus Tanügyi Tanács megbízásából e sírra készítettünk, hervatag, de csak jelképe annak a hervadhatatlan koszorúnak, melyet a hála és kegyelet virágai alkotnak a hálás nemzedékekben azon érdemekért, melyeket alkotásaival a magyar nevelés terén szerzett. Éltet a remény, hogy míg a kereszt jelében működő tanítóság lesz edes hazánk hátraj között, e koszorú mindenkor díszíteni fogja sírhantját és múló porai fölött virrasztani fog az a szent beke, mely virágot és abban szeretet és hálát fakaszt a tanítói szívekben.

Az államosítás és az adózó polg. terhe.

(Folytatás.)

Nezzük most már, kívánatos-e az államosítás a községekre s így általában az egész országra.

anyagi szempontból. Az erkölcsi szempontról most nem szólok, mert ezzel igen hosszúra nyújthatnám értekezésemet.

Az államnak már most a jelen iskolaügyi kiadásokkal is roppant sok baja van, évről-évre nagyobb összegeket vesz föl költségvetésében és mégis sok esetben a tanítók szenvednek rövidséget, fuvar, napdíj vagy egyéb tiszteletdíjuk kiszolgáltatásában. Az összes népiskolák államosítása roppant nagy terhet róna az államra. A jelenleg fennálló 1750 állami iskola 3650 tanítóval öt és fél millió koronába kerül, miibe azt hiszem nincs beleszámítva a községek által megajánlott évi hozzájárulás. Ha már most hozzávesszük a 15 és fél ezer felekezeti iskolát mintegy 24 ezer tanítóval, akkor könnyen kiszámíthatjuk, hogy ez az állam kiadását 5 millióról körülbelül 45 millióra emelné. Ily nagy összegnek annyi személy részére való kezelése már maga is tetemes költségbe kerülne, míg most a felekezeti tanítók járandóságát beszedik a községi tisztviselők minden díj nélkül. Ez tehát sem az országnak, sem az egyes községeknek külön kezelési költséget nem okoz. De lássuk, mit beszélnek a számok. Az állam ez idő szerint 1750 elemi iskolát tart fenn 3650 tanítóval. Az öt millió koronából egy tanítóra esik 1056 kor. 85 fill., miibe azt hiszem benne vannak a dologi kiadások is, de nincs az az összeg, melyet már az imént említettem t. i. az egyes községek által megajánlott évi hozzájárulás. Ha már most 28 ezer néptanítónak 1056 kor. 84 fill. számítnak, az összes népiskolai kiadások kiténének 42.191.800 koronát, mihez, ha hozzáadjuk a községek hozzájárulását, bátran tehetjük az összeget 45 millió koronára. Ebből az ország egy lakására (18 millió lakóst számítva) esik 2 kor. 50 fill. iskolaadó. Ezzel szemben pl. egy község felekezeti iskoláira, hol a lakosság száma 10.856 lélek, költ körülbelül 13 ezer koronát, hozzáadva a gazdasági ismételőiskola és iparostanoneziskolához való járulását is s ebből egy lakásra esik 1.197 korona. Még ehhez adjuk hozzá ez idő szerint az állami iskolákra költött 5 millió koronából az ország egy-egy lakására eső 0.277 koronát, ez is csak 1.477 koronát tenne ki. Ezen összeg az általános államosításnál az országos átlaggal szemben 1.026 koronával kevesebb. Számadataimat Sassi Nagy Lajosnak «XX-ik század néptanítói» című művéből vettem. Ha ezen adatok helyesek, úgy az én számításom is helyes, melyből kiűnik, hogy az általános államosítás az ország egy-egy lakására majdnem mégegyszer annyi iskolaadót róna, hogy ezen adószaporulatból lenne-e haszna a fizető polgároknak, azt most nem célok fejtegetni, csak annyit jegyzek meg, hogy meggyőződésem szerint minden az oktatásra és nevelésre fordított kiadás, ha azt célirányosan használják föl, t. i. ha az igazi vallásossággal parosult tudást van hivatva fejleszteni, dúsán visszaadja a kamatot. Ha azonban

az állam átvenné az összes népiskolákat és a jelenlegi állapotokat meghagyná, akkor a kiadások ennyire nem emelkednének. Ahol eddig iskolát vett át, ott javított a helyzeten és fokozatosan javítani is fog, ez a fejlesztés okozza a kiadások emelkedését. Az állam, természetes, megbírná a fejlesztést, mert ennek terheit viseli a hazában minden adózó polgár.

Mivel az állami iskolák főtartásához minden adózó polgárnak hozzá kell járulni és ezzel egyidejűleg a felekezetek saját iskoláikról is gondoskodnak, szerintem ebből az következik, hogy a felekezetek azon legyenek, hogy iskoláikat maguk fejlesszék, habár iskolaadó-főlemelessel is. Főfebb láttuk, hogy ha az állam minden iskolát átvenné, az adózó polgárok terhe tetemesen megszorodnék. Hát ha csak a felét vagy két harmadát veszi át és a felekezeti iskolafenntartókat szigorúan kötelezi iskoláik fejlesztésére, akkor ezen iskolák főtartóinak iskolaadója nem kétszer, hanem háromszor olyan magas lesz, mint a jelenlegi. Szerintem minél több felekezeti iskolát bírnak megtartani és azokat a kör kívánalmának megfelelőleg fejleszteni, annál kevesebb lesz iskolaadónk; viszont minél több iskolát veszi át az állam, annál nagyobbra emelkedik adóterhünk, mert hiszen az állam mi is vagyunk és költségeihez egyformán járulunk felekezeti különbség nélkül, ki-ki vagyona és állásához mérten. Anyagi szempontból tehát, szerintem nem volna helyes és gazdaságos az általános államosítást keresztülvinni, nem pedig azért, mert ezt egy esapásra megtenni nem lehet; továbbá anyagi haszon nem háramlik belőle sem felekezetekre, sem egyes polgárra a hazának.

Vagy talán nemzeti szempontból kedvezőbb eredményeket érnek el a jelenleginél? Ez sem áll, elene szól a múlt, a jelen. Ha az állami iskolák jobban magyarosítanak, mint a felekezetek, akkor ott, hol régebben van állami iskola, már nyelven úgy, mint érzésben magyarnak kellene lenni azon vidéknek. Ha van eredmény a magyarosítás terén, akkor ez az eredmény ép olyan mértékben irrandó a felekezeti iskola, t. i. a róm. kath. felekezeti iskola javára, mint az állami iskolájára. Hiszen a róm. kath. tanítóság mindig ott küzdött és küzd még ma is, ahol veszélyt lát. Sőt volt idő, midőn Magyarországon a magyar nyelv tanítását éppen a felekezeti iskolák biztosították. Nemzeti szempontból tehát nem hogy helyes, de inkább káros volna az államosítás, mert egy törvényhozó testület által kormányoztatva, mindenkor alá volnának vetve egy olyan rendeletnek, mely talán éppen a nemzeti érdektől célozná. Van rá példa történelmünkben, hogy ilyen rendelettel megpróbálkoztak, mikor is a felekezeti iskolák ezen rendelet intézkedését vagy semmibe sem vettek, vagy kevés figyelemre méltatták s így a szigorú rendelet csak jámbor olajlás maradt. Azt hiszem, ha valamilyen ilyen rendelettel állnak szemben a katolikus

iskolák, ismerve iskoláink vezetőinek hazafias érzését, ismét csak megbukik a nemzet ellen intézett minden merénylet.

Sem anyagi, sem nemzeti szempontból nem célszerű tehát az iskolákat államosítani; honnan van hát, hogy maga az állam nem idegenkedik tőle, honnan van, hogy annyi iskolát kínálunk államosításra. En azt hiszem, nem tévedek, ha azt állítom, hogy ennek oka egyrészt a felekezeti iskolák rendezetlenségében és a növendékekhez mért kevés számukban keresendő, mert igen sok helyen az iskolakötelesek száma csaknem megegyezik annyi iskolát kívánna, mint amennyi van. Ezen a bajon a felekezeti jóakarat, az öntudatra ébredés van hivatva segíteni, amely áldozat semmiesetre sem kívánna nagyobb megterhelteket, mint az általános államosítás. A másik ok pedig az állami hatalom terjeszkedésében keresendő. Ez már veszélyesebb, mert ez sohasem volt az állam polgárainak hasznára. Látjuk ezt nem egy dologban. Felső, hogy az iskolák eltulajdonításával is csak a polgárok veszítenének nem csak erkölcsileg, de anyagiilag is. Éppen ezért szükséges volna, ha a felekezetek hozzá fognának a népoktatás fejlesztéséhez, nem várnák azt, míg az állam beleavatkozik, mert bizonyos, hogy minél több iskola államosítatik, annál magasabbra emelkedik a felekezetek iskolaadója. Ha az állam iskolát állít, annak költségeit fizeti minden adózó polgár, anélkül, hogy ezért egyenlően kárpótlást kapnának. Lássák be már a felekezetek, hogy az állam mi is vagyunk és az általa alkotott iskolákat nagy részben mi, felekezeti polgárok tartjuk fenn, de lássa és ismerje be az állam is, hogy nekünk még ezen kiadás mellett saját iskoláinkra is kell áldozatot hozni.

Az állam ne akarja, mi pedig ne engedjük iskoláinkat államosítani, hanem fejlesszük azokat úgy, hogy azokban senki gúnosolni valót ne találjon. Szűnjek meg az államosítás, hogy a felekezeti polgárok terhe ne szaporodjék évről-évre olyan adóval, amit más iskolánál költenek el és hogy ezen költségen talán éppen magyar- és valásellenes izgatókat neveljenek.

Az értesítőkről.

A pozsonyi r. kath. aut. hitközségi népiskolák 1902-1903. iskolaévi értesítője.

Göndör Károly, a pozsonyi r. kath. népiskolák igazgatója terjedelmes jelentésben számol be a vezetése alatt álló népiskolák múlt iskolaévi működéséről. Az iskolaév kezdete és befejezése cím alatt a beíratások és az évvizsgálatok miként való megtartásáról ír. Ezen rovatban kiemeli azonos szép eredményt, a melyet a tanítótestület buzgalma és szakértelme az ifjúság nevelésében és tanításában az elmúlt iskolaévi folyamán elért, ami a záróvizsgálatok szép sikerében is nyilvánult. A vizsgálatokon, az összes 60 osztályban, Zsolt

Ödön prépost-kanonok ur nagy kitarással elnökölt. Ezek után az igazgató az iskolák *nevelő és tanító* működéséről értekezik. A nevelésben a *politis-erkölcsös és hazafias* ezélt szolgálják; az elsőt a rendszeres vallásitanítás és vallásos gyakorlatok, az utóbbit a hazafias szellemű nevelés, a nemzeti ünnepek megtartása és a magyar beszéd intenzív tanítása által ohajtják elérni. Elősorolja azon ünnepeket, a melyeket az ifjúság *vallásos és hazafias* érületének ápolása ezéjából tartottak, hogy ezek által a *kegyelet, tisztelet és szeretet* kifejezésre jusson. A tanításban kifejtett munkókat illetőleg igen örvendetes adatokat találunk a magyar beszéd tanítására vonatkozólag, a menyvíben a tanulók 86,5 százaléka beszél magyarul, holott azoknak csakis 23 százaléka magyar anyanyelvű. Ez minden esetre fölülte kedvező eredmény, ami azon természetes tanítási módszer következménye, a mely szerint a magyar beszéd tanításában eljárnak és ez a *közvetetlen* (direkt) módszer. Az értesítő szavai szerint «a magyar nyelv természetszerű direkt tanításmódja mellett különös gondot fordítottunk a gyermek *anyanyelvének* ápolására is. Már a legalsóbb fokon szigoruan elleneztünk minden pongyolóságot a kifejezésben és a gyermekeket a tiszta német nyelvre szoktatva, elértük, hogy a *magyar* nyelv elsajátítása mellett anyanyelvükön is megtanultak kifogástalanul olvasni, helyesen írni és gondolataikat szabatosan kifejezni. Hogy ilyen eredményt elérhessünk, szükséges, hogy a tanítás azon az uton haladjon, melyre a gyermeki lelek fejlődésének törvényei utalnak. A hol csak lehet, a közvetlen szemléltetést alkalmazzuk, az ismeretanyagot konkrét alakokban mutatjuk be és szemléltető összehasonlítás és absztrakció útján világos fogalmakat közvetítünk».

A tanítótestület havonkint gyakorló tanítással egybekötött módszertani értekezleteket tart. Az újabb paedagogia igen hangoztatja a kirándulásokot, melyek ezéjja, hogy az ifjúságot a szabad természetben való tartózkodásra szoktassák, ezt velük megkedveltessék és bennük a természet iránt való szeretetet fölkeltsék; e mellett a kirándulások tárgyi haszna, hogy a tiszta fogalomalkotás főforrásai. Ilyen kirándulást ír le az értesítő is, a mikor mondja, hogy «180 tanulóval *Dévénybe* utaztunk, hol partra szállva, a *Morra* túrját szemléltük; azután letelepedtünk *Arpád* szobra körül, mely a messze kimagasló ormon a honzerzés ezeréves emlékére állítottait. Ezen gyönyörű fekvésű hely, melyről messze beláthatni *Ausztriába*, mily sok fölülte érdekes földrajzi részletek nyújt a szemlélőnek! Mélyen alattunk a két hatalmas folyó egyesül; nyugat felé elterül a történelmileg is oly nevezetes *Morvamező*, míg kelet felé a kis magyar *Alföld* vidéken nyugszik szemünk. E két medencét a *Duna-kapu* köti össze egyvással, melynek határát jobb parton a *Lajta-hegység*, a bal parton a *Kis-Kárpátok* kepezi. A sok történelmi vonatkozás, mely e ponthoz és a körülte nem messze fekvő helyekhez fűződik, a gyerme-

kek által feszült érdeklődéssel követett oktatásnak kimeríthetetlen anyagot szolgáltatott. A «Szózat» és a «Himnus» éneklése után elhagytuk ezen páratlan szépségű pontot. Délben Deutsch-Altenburgba mentünk, hol megebédeltünk és azután a hajdani Carnuntum helyén eszköztölt ásatásokat tekintettük meg és a gyermekeknek a régi római birodalom legészakibb határán épült e nevezetes végvárat megmagyaráztuk. Ozsonna után betértünk a Deutsch-Altenburg melletti magaslaton álló gyönyörű, régi goth templomba, hol közös imát mondtunk és azután a kies fekvésű Hainburg felé gyalogoltunk, honnan a hajóval esti 8 órakor szerencsésen hazaérkeztünk». A jelentés *Pluchy Bertalan* kir. tanácsos tanfelügyelő 25 éves tanfelügyelői működéséről szép szavakban emlékezik meg, a mikor az ünnepekt iránt a legmélyebb tisztelet és őszinte szeretet oly meghatóan kifejezésre jutott. A pozsonyi r. kath. népiskolák tanítótestülete 81 tagból áll. Az értesítőhöz kimerítő statisztikai kimutatás van csatolva, a melyben a tanulókra vonatkozó sokféle adatot közöl.

A pozsonyi r. kath. népiskola tanulóinak száma: 4891.

M. J.

A tantervi munkálatokról.

Nem akarom a tantervrevízió körül kifejtett hírlapi polemikát folytatni. Ellenkezőleg. Azt hiszem ugyanis, hogy a 8-9 évvel ezelőtt megindított munkának most már be kell fejeződnie, mert különben — ügyünk nem nagy diesőségére — soha sem lesz vége; a befejezés előtt, mint ennek a munkának az egész idő alatt egyik munkása, szükséges, hogy bizonyos a polemikák, hozzászólások során érintett, fontosabb kérdésekre reflektáljak.

1. Az idők folyamán lassankint *új* tanterv készítéséről kezdtek beszélni. Pedig hát *új* tanterv készítéséről szó sincs, nem is lehet.

Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. szoroson megszabja a népiskola tanfolyamainak a számát s pontosan előírja azokat az ismereteket, melyeket a népiskolának a gyermekek lelkébe kell plántálnia, hogy a szükséges népműveltséget és erkölcsöket biztosítsa. Sőt az osztályok is megvannak jelölve, melyekben az illető ismeretágak a gyermek fejlettségi fokához mért keretben taníttassanak. Az ezen alapon készült állami és az ezt alapul vevő 1876. évi püspökkari tanterv alapjaikban hozzáférhetetlenek; a megszabott keretek alig átléphetők.

Mivel a népiskola osztályainak a számát sem nem emelték, sem nem kevesbitették; vadonat új ismeretágot (tantárgyat) föl nem vettek — hiszen a kézimunka sem új tantárgya a népiskolának, csupán a formája új — *új* tanterv készítésének a szükségéről beszélni nem lehet. Amit a bizottságok s a hozzászólók tettek e téren, nem más, mint bizonyos égető szükségek kielégítésére való törekvés s eközben a népiskola

életében észlelhető s teljesen kiforrott hasznos, habár kisebb vívmányoknak a munkálatban való értékesítése.

Nem kiesnylése ez a mi kilenc éves fáradozásainknak. Hogy mennyire fontos és szükséges volt a ténykedés, a későbbiek során kimutatom. Bizonyos tévedések helyreigazítása az ügy érdekében szükséges lévén, azért kellett és kell a folyótt küzdelmek e tévedésére kitérnem.

Aki új tantervet akar készíteni, aki a készülő új tanterv munkájához érdemlegesen hozzá akar járulni vagy szólni, a kérdést igen magas szempontokból kell tekintenie: elmejének pedig igen mélyen kell hasogatnia az egyes tudományok, a szociológia stb. mezőin, különben lenyegtelen semmiségeket fesseget s tol előtérbe. Így a kérdés lényege, a fontos, háttérbe szorul, az ügy ferde útra terelődik s ellaposodik. Aki tehát a magyar kath. népiskolák számára a mai törvényes keretekben új tantervet ohajtana készíteni, annak elsősorban össze kellene mernie a tantervünk keretében kijelölt ismeret- és ügyességanyagot a nemzet szükségzeivel és képességeivel; s ha azt tapasztalja, hogy e két dolog nem fedi egymást, t. i. hogy vagy nagy az anyag a nemzet szükségzeivel szemben, vagy pedig kicsiny, keves — vagy pedig hogy helytelenül van kiválasztva ez az anyag — csak akkor határozna el magát az új terv megalkotására. Am de ehhez ismét igen-igen sok kell. Kell az egyes szaktudományokban való legszélesebbkörű és legmélyebbreható jártasság (tudós legyen); ismernie kell az egyes tudományágak filozófiáját, hogy hatásait mélegelhesse; tudnia kell a nemzet legalsóbb rétegeinek is mennyiben van szükségük az illető ismeretágra s ha szükségük van, mire van elkerülhetetlen szükségük, tehát a szükségeseik közül is mi hagyható el. S ha ezt nézzük, látunk kell, hogy ehhez a munkához szak szerint külön-külön tudósok kellenek.

Természetesen ez sem elég az új tanterv készítéséhez, szükséges a gyermeki lélek erőinek ismerete; szükséges a népiskola belső életében való legteljesebb tájékozottság; szükséges az ország iskolai viszonyainak teljes áttekintése; szükséges a tanítóság munkabírásának és munkakedvének ismerete és a feleltes tanügyi tényezők hasonló szempontok szerint való elbírálása stb. stb.

Látni való mindezekből, hogy új tanterv készítése nem olyan kicsiny dolog, mint a ferde útra terelődött közvélemény azt hiszi: s aki a munkálatok egyes frazisait ismeri és a javaslatot az előző munkálatokkal összehasonlítva tanulmányozta, látja kell, hogy új tanterv készítéséről a bizonyosság nem álmódózott. S akik e munkálatokhoz bármilyen úton hozzájárultak, nem: új tantervet csináltak. Ez a munka egészen más. S habár más, ismétlem, fontos és szükséges volt nagyon.

2. Égetően szükséges, hogy hazánk kath. népiskoláinak a nagymélt. püspökök által országo-

san jóváhagyott és kötelező tanterve s az iskolai élet egyéb igényeit szabályozó intézkedései legyenek. Mert mindezekig nincsenek.

Kalocsa.

Dreiszigler Ferenc.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Szavatolási kötelezettség. Az új nemet birodalmi törvénykönyvnek van egy nevezetes szakasza az úgynevezett szavatolási kötelezettségről. Ez annyit jelent, hogy a munkaadó felelős a munkásáért, ha munkaközben baleset éri; s egyéb különféle okok folytán is tartozik neki kárpótlással vagy végkielégítéssel, sőt fogház-büntetéssel is sújthatja. Ugyanígy fajta intézkedéseket tartalmaz az a törvénykönyv a tanítókra vonatkozólag is, ha a gyermekek fölött elmulasztják a köteles fölügyeletet s őket valami baleset éri. A német tanítók között ez az intézkedés nagy megütközést keltett s szinte felték tőle, hogy szintén nyomorúságos vagy közepes fizetési viszonyaik mellett miként izzadjanak ki olyan természetű kárpótlásokat. S ez irányban már több pör is folyt le Németországban, melyek rendszerint a tanítók kárára dőltek el, de maguk a kormányhatóságok is belátták, hogy az egész dolog mondhatatlanul igazságtalan; elkövettek tehát mindent, hogy a szóbanforgó tanítókat legalább a felsőbb bíróságok mentseik föl. Legutóbb történt például ez az eset, amelyet a következőkben ismertetünk: Egy *Bay* nevezetű tanító megbízta az osztály vigyázóját, hogy óra után a fiuktól szedje össze a tollszárazakat; a tanító jelenlétében ez meg is történt. A vigyázó azonban összeszóvalkozott egy *Stemp* nevű bádogos fiával s veszekedés közben véletlenül egy keveset a tollal a szemébe szúrt. Orvosi vizsgálatot tartottak, amely megállapította, hogy a fiu látóképességének mintegy huszonöt százalékát veszítette s ez akármilyen jóvendő életpályáján keresetének arányos esőkenését fogja okozni. Tehát *Stemp*, az apa, a szavatolási kötelezettség alapján a köteles fölügyelet hiánya miatt pörölte a tanítót, s az alsófokú bíróság el is ítélte, kötelezve őt, hogy a fiúnak iskoláztatásának befejezése után élte fogytáig köteles évi 600 márkát fizetni. Ez kétségtelenül óriási teher lett volna a tanítóra s a kormányhatóságok nem hagyták annyiban a dolgot és maguk föllebbeztek. A felsőbb bíróság azután böcs ítélettel teljesen fölmentette *Bay* tanítót. A megokolásban kifejtette, hogy a tanító ugyan jelen volt a veszekedésen, de a köteles fölügyelet elmulasztásával nem vádolható, mert a civakodás a tollszáraz beszédésénél viszonylag olyan esendben folyt le, hogy a legközelebb állók is alig vettek észre valamit, annál kevésbé láthatta vagy lephetett volna közbe a tanító, mert ugyanakkor 80-nál több gyermek volt az osztályban; ilyen nagy szám fölött pedig a fölügyelet nem terjeszkedhetik ki a legapróbb részletekre.

A
me
től
től
rál
ról,
pör
mü

M
ad. e
a jv
tőte
törv
lyoz
dusa
tése
tanít
ővi k
kádó
és k
zomb
az eg
nőnk
tagul
adám
19.4
küd
irand
be. De
s. k. e

Ma
tanító
Tana
zott M
nök,
ismert
léken
A keg
temet
ünne
talan
Ros
intezet
kar a
igazga
képző
igazga
képu
növere
örönök
Endre
ország
szánu
varos
gomi k
után A
megfele

A német tanítók körében ez a fölmentes nagy megnyugvást okozott, amelyet oszt az egész német közvélemény. Csak az épen különös a dologban, hogy a német alsó bíróságok mindig tulságos szívséggel és buzgósággal állapítják meg a tanítók szavatolási kötelezettségét, úgy hogy a legújabb esetben a felső bíróságoknak kell azt reparálni; nem is szólva azokról a kellemetlenségekről, a mikor az elvakult, vagy elkecsereedett apá pöröli a tanítót, szokás szerint mindenben és mindenkor benne keresvén a bűnbakot.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A zomborvidéki róm. kath. tanítóegylet a f. évi november hó 5-én tartott választmányi gyűlésen a jövő punkód után tartandó közgyűlésére a következő tételt tuzte ki kidolgozásra: *f. a)* A népoktatásügyi törvény reviziója, kapcsolatban a szolgálati viszony szabályozásával. *b)* A tanítók fizetésének rendezése. *c)* A nyugdíszabályozás. *d)* A népnevelési egyesületek megteremtése és szervezése. *II.* Mikép akadályozhatja meg a tanító az alkoholiizmus terjedését a nép között? Az 1901. évi közgyűlés határozata értelmében a tétel részletes kidolgozásával kötelezettségszerűen ugyan a kernyjai és kupusz-nai tantestület bizatott meg, e körülmény azonban nem jelenti azt, hogy a többi tantestület s illetve az egylet többi tagja annak kidolgozása alól fölmentelenek, sőt ellenkezőleg, a munkálatok beadása minden tagnak továbbra is erkölcsi kötelessége marad. Az akár alantással, akár jelgés levélkevel ellatott munkálatok 1904. évi február hó végéig az egylet elnökéhez Bezdánba küldendők. A dolgozatok egész ivre, de csak a lap felére irandók. A lapok megszámozva és összezarva adandók be. Bezdán, 1903. évi november hó 20-án. *Mészner István* s. k., egyleti m. elnök. *Nagy János* s. k., egyleti jegyző.

VEGYESEK.

Mayer István püspök emlékezete. A kath. tanítók Országos Bizottságának Kath. Tanügyi Tanácsa meghatóan kegyeletes ünnepséggel adózott Mayer István címzetes püspök, érseki helynök, egyházmegyei főtanfelügyelő, a kiválóan ismert pedagógus és író, a nagy népnevelő emlékének halála tizedik évfordulóján, f. hó 21-én. A kegyeletes megemlékezés az esztergomi városi temetőben d. u. 3 órákor vette kezdetet. A gyász-ünnepélyre megjelentek: az esztergomi főkapitán képviselőében *Bogisich Mihály* c. püspök, *Rosenthal József* preláthus-kanonok, a papnevelő-intézet, *Hollósi Rupert* gymn. igazgató és a tanári kar a tanulóifjúság élén, *Nagy Antal* reálisk. igazgató, a tanári kar és az ifjúság. A tanító-képző-intézet növendékei *Guzszenitz Vilmos* igazgató és a tanári kar vezetése alatt, hasonlóképen *Számord Ignác* igazgató és az Irgalmas-nővérek vezetése alatt az esztergomi érseki óvónőképzőintézet; *Fehér Gyula* pléb., *Vargyas Endre* kir. tanácsos tanfelügyelő, *Frey Ezerenz* országos képviselő, *Geiger Ferencz* és a nagyszámú előkelő rokonság, valamint Esztergom város intelligenciája nagy számban. Az esztergomi képzőintézet növendékeinek hatásos éneke után *Ember Károly* v. elnök az alkalomnak megfelelő emlékbeszédet mondott és megko-

szorizta a sirt. A koszoru szalagjan e fölirat van: «A Kath. Tanügyi Tanács a nagy Népnevelőnek». A megindító beszéd után az esztergomi képzőintézet megható gyászéneke zárta be a kegyeletes megemlékezést.

A Szent-István-Társulat igazgató-választmánya Gösswein Sándor dr. apát-kanonok, társulati alelnök elnökölésével ülést tartott. Egyéb ügyek után Kaposi József igazgató bemutatta a Társulat legújabb kiadványait: Erdősi Károly: «Angyal szívek karácsonya» és «A magyar ipar diésősége: Szabóky Adolf élete», mindkét füzet a nepirat kák sorozatában. A «Magyar Nép Könyvtára»-ban megjelent: Nagy János: «Mit iger és mit ad a szociáldemokrácia» című igen aktuális könyvecke. A «Családi Regénytár» kötetei hárommal gyarapodtak és pedig: Neumayer K. Dezső: «A Karassó mellől» című elbeszélőskötetével és Andor József kétkötetes regényével: «Két világ között». Az igazgató előterjesztésére a választmány elhatározta Jeszenák Károly báró parkányi plebános: «Katholikus iskolaink jogi természet» című igen aktuális művének kiadását.

A kath. iskola védelme. *Esterházy Miklós* Mórlecsákvári gróf a császári tanítói lak melléképületeinek kiépítéséhez 1907. koronás költséggel járult hozzá. — Nagy ünnepélyességek között nyit meg e hó 23-án a Semsey Laszlo dr. országgyűlési képviselő és nővérei által 100.000 koronával leté-sített modernül felszerelt kisdudóvó és leányiskola, istentisztelettel vette kezdetét az ünnepély, majd az iskolához vonult a fényes vendégsereg. Itt az alapító Semsey dr. remek beszéd kíséretében adta át az intézetet a vezető apácáknak s hasonló beszéddel felelt a püspököt helyettesítő s az intézetet fölszentelő Kozora kassai kanonok.

Szmrecsányi püspök az iskolában. Szmrecsányi Pál nagyváradi püspök sorba látogatja székvárosa ifjúsági intézeteit. A püspök előzetes bejelentés nélkül meglátogatta a papnövelőt, a Szent-József-intézetet, legutóbb pedig az Orsolya-zárdát. A növendékek épen táncpróbát tartottak: a magas vendég nem engedte zavartatni őket, hanem közéjük vegyülve, gyönyörködött a gyermekek ártatlan szórakozásában. Majd részletesen tudakozódott a zárdá viszonyai felől Makucz Ernő zárdalelkészről s az apácáktól, beszélt a gyermekekhez, megtekintette az intézetet s a látottak fölött teljes meglepedését nyilvánította.

Papai kitüntetés. Szép ünnepély folyt le kedden 4 órákor az Angolkisasszonyok zárdájában. A székesfőváros előkelő koreiben általános tiszteletnek örvendő Oroszdy Fülöpné, aki az egyesületi élet terén igen nagy tevékenységet fejt ki és bőkezűségével sok balzsamot nyújt a nélkülözések enyhítésére, Vaszary Kolos bibornokhercegprimás előterjesztésére X. Pius pápa által a Pro Ecclesia et Pontifice érdemrend arany keresztjével lett kitüntetve. A kitüntetés ünnepies átadása nagyszámú ünnepelő közönség jelenlétében történt. A bibornokhercegprimás megbizásából Valtér Gyula dr. preláthus nyújtotta át az érdemrendet a kitüntetettnek. Beszéde, amelyben a nemesszívű hölgy nagy jótékonytát különös hangsúlyozással emelte ki, élénk visszhangot keltett a jelenlévőknel, akik mind siettek jókívánataikat tolmácsolni az ünnepeltnek, aki meghatóan köszönte meg a szívbel eredő ovációt.

Az államsegélyek elnaplózása. Az államsegély az ország közpénze levén, elnaplózása föltétlenül tervszerű és kifogástalan vezetést kíván, amelyben a legapróbb részletekig évtizedekre visszamenőleg feltüntetve legyenek a fölvételek és kifizetések. E célból alulírott egy utasításokkal ellatott rovatot naplót készítettem, amelynek, különösen az iskolaszék elnökei részére megszerezni annál kívánatosabb, mert mint fölvevők első sorban ők felelősek az államsegélyek elszámolásáról. A napló tartalmazza az államsegély címetét, esedékességét, összegét, havi és negyedévi részleteit, nemkülönben a kifizetés részében a havonként vagy negyedévenként kiszolgált összegek rovatát olyképen, hogy azoknak a tanító által való aláírása egyúttal nyugtatóul is szolgál. Szóval teljes képet nyújt az államsegélyek fölveteléről és elhasználásáról s

magyar megkönyvit, az iskolaszék elnökének ebbeli munkáját. — A napló 25 és 50 ívekben kötvé kapható. Az ebből egy tanítvánnyal bíró iskolánál 50 évig vezethető. Ára a 25-vel bíró naplónak 3 kor. 60 fillér, az 50-ívesnek 4 kor. na 60 fillér. Megrendelhető Laiszky János könyvnyomtatványgyárossal vagy a napló szerkesztőjénél, Borzán V. nee képezzel tanárné Esztergomban. Nem eléggé ajánlják a praktikusán szerkesztett napló beszerzése az iskolaszékek részére, nemkülönbén ajánlatos, hogy az 1904. év január 1-én már minden iskolaszék birtokába legyen a naplónak.

Felelős szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Kassai egyházmegye.

A szécsapolányi tanítói állomásra pályázat hirdetés. Jövedelme közszőlő 600 kor., árnaság 168 kor., 2 öl tüzifa és tisztességes lakás. Kérvények Derényák Béni plébánoshoz Járóira küldendők. Tanítónők is pályázhatnak. Az állomás azonnal elfoglalandó. 707 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A bronyistyei plébánia Papradnó, Trencsénmegyei róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetés: a hitoszegetől 600 kor., árnaság 210 kor., 3 öl tüzifa, lakás, mellékhelyiségek és nagy konyhakert. A választás napja november 27. *Menet! Január felkész.* 699 2—2

A nyitrai székesegyház zenekarána egy 700 kor. évi fizetéssel és körülből 100 kor. mellékjuttalással összerakott állomás megajánlásán, az arra pályázni akarók elhivatnak, hogy keresztelellet és eddigi működéséről szólt beszámolóval támogatott kérvényüket a székesegyház kapuján címre küldjék: orogonyásban és más, különösen grógorányokban való jártasságukat jelölve. *Menet! december 25-én reggel 10 órakor az itteni székesegyházban tartandó próban igazolni tartoznak.* Egyszerűen megjelöztetik, hogy az istentisztelet a helyi székesegyházban köznapokon 9/4 8-tól 9 óráig tart; délután pedig eskü és nagy ünnepek előtti napokon van eskü és eskünyomás egy az állomást elnyerendő szabad időt zenes vagy énektanításra fordítván, biztos mellékjuttalásra számíthat. Nyitrai, 1903. november 25-én. *A nyitrai székesegyházban.* 712 1—2

Bitscai (Trencsénmegyei) kántortanítóságra okleltés tanterv kerestetik. Javadalmazás: tisztességes lakás, mellékhelyiségek, 3/4 hold házikert, 1 hold rét, 2 hold szántó-föld. Természetben szőlőmagányok fejeben: 12% mérő rozs, 4% mérő búza, 5% mérő árpa. Kézpénzfizetés 564 kor., 68 fill. Árnaság 194 kor. Nyelvismeret: magyar, 50. Kötelesség: osztályon iskolában tanítani, ismétlőséket oktatni, minden kántori funkciót végezni. Kérvények *december 15-ig* a róm. kath. iskolaszéki elnökhöz intézendők. Választás aznap délelőtt 10-kor. Személyes megjelenés szükséges. az állás azonnal elfoglalandó. 714 1—2

Pécsi egyházmegye.

Maszlony pusztai róm. kath. tanítói állásra ökeveles tanító, ki előnyben részesül, vagy tanítónő pályázhat *december 4-ig.* Javadalmazás: 600 korona, 2 szoba, konyha, pince, 400 öl kert, egy marhatartás, két sertéshéjgátlós, minden tankezelet után (körülbelül 60) 80 fillér tan-díj, 12 köbméter faanak megfelelő tüzelő, 3 malomfuvar, 1 demodványok a dembóvári plébániára küldendők. Maszlonyi iskolaszéki elnök. 709 1—1

A godrei (Baranyam.) róm. kath. kántortanítói állomásra *december 10-ig* pályázat hirdetik. Jövedelme: lakás, kert, földék hozama 200 kor.; kézpénz és terményekben: 896 kor., 10 öl fa, értéke 200 kor., borvátság 160 kor., stóla 120 kor. Tiszán tanítói fizetés 1010 kor., kántori 666 kor. Tannyelv magyar; a német nyelv ismerete megkívánatik. Kérvények Sásra az espereshez intézendők. *Horváth,* iskolaszéki elnök. 710 1—1

Pályázat az orfűi kántortanítóságra. Jövedelme: tisztességes lakás mellékhelyiségekkel és kerttel, 620 kor. kézpénz, 4 öl keményfa, 453 saroköl rét és 4122 öl szántó-föld a község által munkálva, a temető füve és esekély stóla. Abahget (Baranyam.), Kopári Gyula plébános. Pályázati idő *december 15.* 706 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A magyarpolányi (Veszprém.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetik. *Menet! december 21-ig.* Javadalmazása: 2 szobás lakás, mellék- és gazdasági épületekkel. A zirci apátságtól 26 korona, 45 m² dorongfa a 4 kor. = 180 kor., 71250/1000 hold szántóföld, 1167 öl kert, 395 öl rét kat. tiszta jövedelme = 9034 kor. Párpenz 192 kor., párgabona értéke 19632 kor., munkavátság 120 kor., egy szekér széna 20 kor., stóla 13274 kor., legeltetési jog értéke 40 kor., Tandij 17360 korona, erdő legelőjéről levágott fa értékének évi kamatja 24 kor. Összesen 1195 kor. Az adót s biztosítást a kántortanító fizeti. Kötelessége a rabizott osztályt, valamint az ismétlősöket tanítani, a kántori teendőket s hetköznapokon az egyházi teendőit végezni, a lelkész betegekhez elkísérni. A pályázaton személyes megjelenés kívánatik. Az állomás *1904. január 1-én* elfoglalandó. Felszerelt kérvények *Verbóczy István* h. esperes, egyházközségi tanfelügyelőhöz (Magyar-Polány, posta: Gyepes) küldendők. 713 1—1

Hegy borenadás. O- és újbor, asztali és pecsenvebor, hamisítatlan kitűnő minőségben kapható. Székely Mihály postatisztá. Gyöngyös. 711 1—2

Kokára (Pestm.) kántorségédet keresek bemutatkozás mellett. Fizetése: dekezés és havi 20 kor. Getela Janos. 708 1—1

Kereslet. Kepezde végzett több évi gyakorlattal bíró kath. tanító szerény igények mellett, lehetőleg felső vidéken tanítói állást keres. Cím: Kövess, Szentkereszt (Nyitra megye). 715 1—1

=====||=====

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utcza 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentisr jövaja, a Ferenc Jozsef-rend lovajja.

A pánsi es becsi világkiallításon stb. helyről kintüntetve.

Legolcsobb arban es kedvező fizetési föltetelek mellett kiváló tiszta legyomasu csörendszert (p-nu-matikai) tartós, nemes-hangu orgonákat szállit. 30 év óta 80 orgonát szállított. Mindenemü orgonajavításokat es hangolasokat a legmésékeltébb arban es lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jokrban tartása mes-ékelt arban elvállaltatik. Tervezetek es rajzok kívánatra díjtalanul.

=====||=====